

FOTO SLOOT

SCHOKLANDERS IN 1840.

„SCHOKLAND” TE KAMPEN.

Nu de Zuiderzee is afgesloten en de droogmaking een kwestie van tijd is, zal als gevolg daarvan te Kampen, dat daarbij zoo nauw betrokken is, veel veranderen.

Dit groote waterstaatswerk werpt reeds zijn schaduwen vooruit en dit is voor den scherpèn opmerker, die te Kampen „thuis” is, reeds waarneembaar. Er zal verdwijnen wat op een eerwaarde traditie roemen kan.

De rasechte Schokkersbevolking, die te Kampen in de Schokkersbuurt en elders in Brunnepe een woonplaats had gevonden toen het eiland door de Regeering onbewoonbaar werd verklaard, *) zij behoort tot de verdwijnende generaties.

De schilderachtige kleding der Schokkers wordt niet meer gedragen.

*) Dit geschiedde bij de wet van 16 Dec. 1858. Kon. Besl. 4 Juli 1859.

Het bedrijf der Zuiderzee-visschers wordt zienderoogen minder, want de jongeren zullen vaders, veelal ook grootvaders schuit niet meer bevaren. Zij zoeken, door de omstandigheden gedwongen, een ander middel van bestaan.

Nog wel zien wij de oude elegante schokkersschuiten de Brunneper haven uit- en inzeilen, en varen langs groene IJseloevers en Ketelkribben; soms, als de windrichting dat noodig maakt, laveerende „de fok te loevert” en „scherp aan den wind”, met het meesterschap der traditie.

Wanneer we vroeger die oude Schokkers in groepen aan den haven zagen staan, keuvelende over weer en wind, en die mannen, met hun door de elementen geharde gezichten onder de ruige mutsen, daar hun visschersbelangen zagen bespreken, dan dachten we aan Huygens' woorden:

'k Heb te lang om Noord en Zuien

Bij de baas te roer estaen;

'k Heb te veul gesnor van buien

Over deuse muts zien gaen.

* *
*

Het wil ons voorkomen, dat in de Kamper Almanak dit alles wel even mag worden in herinnering gebracht.

En omdat aangaande de kleeding dezer eilandbevolking al meermalen een en ander is medegedeeld, maar omtrent de schokker-schuit (met een zeeterm „schokker” genaamd) nog zoo weinig is gepubliceerd, meenen wij goed te doen dit verdwijnende scheepstype hier in 't kort te beschrijven. *)

Onze Schokkers dan waren van den aanvang in hoofd-

*) Voor meerdere bijzonderheden wordt verwezen naar het art. van Moerman en Reijers in het Tijdschrift van het Kon. Aardrijksk. Gen., 2e serie, dl XLII, 1925, afl. 2.

zaak visschers. In vorige eeuwen komen zij ook als vrachtschippers voor. In de 17e eeuw zeilden zij met hun kagen op Deventer, en in de 18e eeuw waren er op Emmeloord (Schoklands noordelijke helft) nog acht kagen, die zelfs Hamburg bezochten.

Thans zijn de Schokkers, zooals men weet, uitsluitend Zuiderzee-visschers. Zij hebben derhalve ook kleine schuiten, zoodat zij eigenlijk niet aan boord maar aan „den vasten wal” wonen, wat trouwens voor iedere visschersbevolking geldt.

Maar bekijken wij de schuit van den Schokker wat van naderbij.

Iedere visschersplaats heeft zijn eigen model van schip of schuit. Zoo heeft Volendam, Urk, Marken, Enkhuizen, enz. ieder zijn eigen scheepsmodel; en dit geldt zelfs voor kleinere schuitjes, want de Giethoornsche punter bijv. is alleen voor die plaats kenmerkend.

In 1847 waren op Schokland 57 schuiten, en volgens oude lieden waren er voor honderd jaar maar drie kleine schuiten van het tegenwoordige type, waarvan een (de eerste) te Molkwerum, in Friesland, gemaakt of gehaald zou zijn.

Het type van de ons nog bekende schokkersschuit komt in drie grootten voor. De grootste heet „schokker”, die van middelgrootte wordt „bonse” genoemd, en het kleinste model noemde men „plute”, waarvan er in 1925 nog een op Urk aanwezig was.

Van de Kamper schuiten is de „schokker” gemerkt KP 1, eigendom van de schokkersfamilie Diender (die thans nog er mee visschen gaat), wel de merkwaardigste om zijn mooien staat van dienst.

Toen in 1825 de hooge zeewatervloeden het eiland bedreigden en de bevolking vluchten moest, was het deze

schuit, die de bewoners van Emmeloord, waarbij zich ook de pastoor bevond, veilig te Kampen aan wal bracht.

Dit type van vaartuig hebben wij hier willen omschrijven. we maakten daarvan dan ook een opmeting en tekening.

* *
*

De „schokker” heeft gewoonlijk een oplopend voorschip met een rechten, dalenden voorstevan, welke eindigt in een vierkanten vorm, die een opening bevat, waaruit het kruisanker hangt. Dit vaartuig kan drie zeilen voeren, nl. het bazaanzeil met kromme of korte gaffel, de breede stagfok en de kluiverfok. Achter de plaats van den stuurman en onder de roerstok vindt men een versiering van rood (soms oranje) wit en blauwe driehoeken, welke versiering „de Prins” wordt genoemd. Dit motief wordt ook op de schuiten van Volendamers en Urkers aangetroffen.

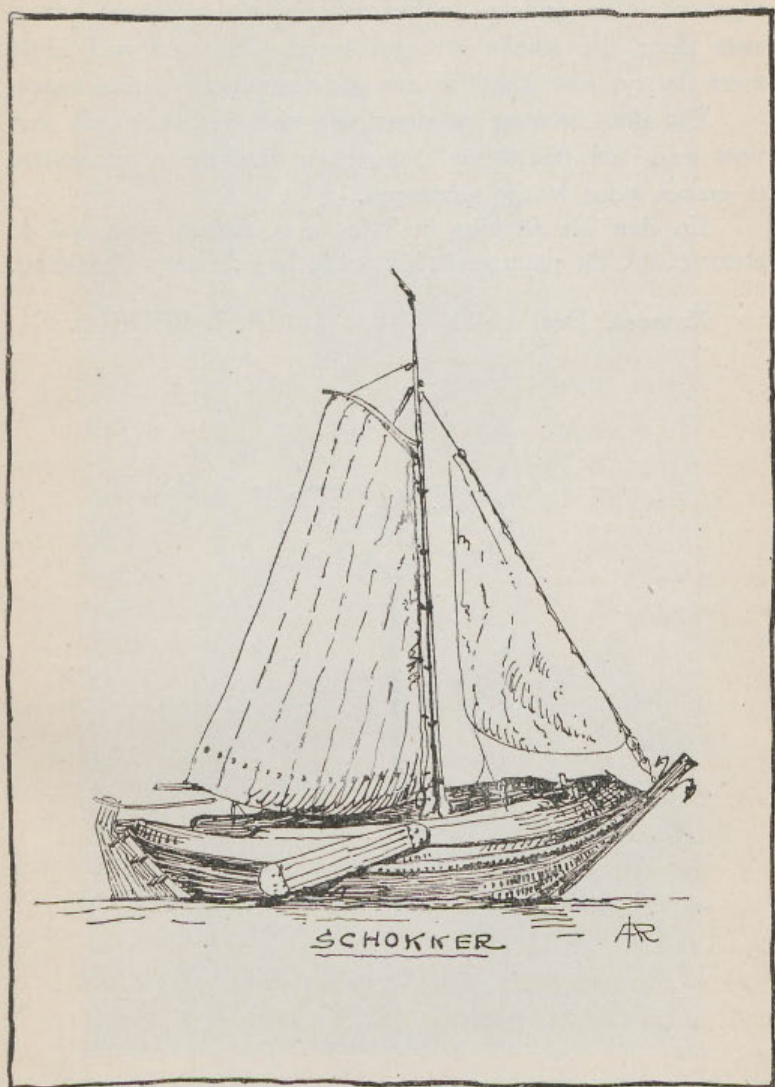
In het midden vindt men bij den „schokker” de bun en onder de voorplecht het roefje. Soms is het middelste deel van het schip open. De zijwanden zijn smal. *)

* *
*

Toen dan de Schokkers het eiland moesten verlaten, kwamen de Emmeloorders en met hun de hoofdonderwijzer van die buurt, Legebeke, naar Kampen.

Legebeke liet de oude huisjes van Emmeloord afbreken en met den afbraak daarvan liet hij voor eigen rekening nieuwe woningen voor deze visschers te Kampen bouwen; zoo ontstond „de Schokkersbuurt” waarvan een afbeelding hierbij gaat. Staande ten Westen van den Noordweg, buiten het verkeer, worden deze huisjes niet opgemerkt. Zij zijn eenvoudige, meestal één-kamer-woningen, en thans meerendeels in vervallen staat.

*) Zie ook Philipona, Het zeilen, geïllustreerd.

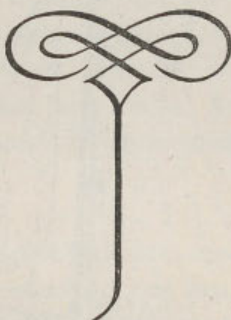
Maar wanneer men thans, nu al menig huisje is afgebroken en andere „onbewoonbaar zijn verklaard”, nog eens door die smalle steegjes loopt, dan treft toch altijd weer dat typische karakter aan oude visschersplaatsen eigen.

Dit alles, stomme getuigen van veel lief maar ook van veel leed „na den storm”, moet nu verdwijnen om ruimte te maken voor betere woningen.

En dan als dit alles in 't leven is ondergegaan, zal de historie ook dit plaats en in het poëtische licht der verbeelding.

Kampen, Dec. 1932.

A. J. REIJERS.

EEN DER STEEGJES IN DE SCHOKKERSBUURT